

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, 1 Mayıs 2004 tarihinde Avrupa Toplulukları Birliği Komisyonu'nca tam üye sıfatıyla birlik üyeliğine katılması kararının;

Avrupa Toplulukları Hukuku, Uluslararası Hukuk, Kıbrıs Cumhuriyeti ve KKTC İç Hukuku Açısından Değerlendirilmesi,

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı Nezdinde Başvurulabilecek Yargı Yolları

Ferhat Aznevi*

1. GİRİŞ

İlahi Adaletin (Natural Justice) kurallarından bir tanesi davanın her iki tarafına adil ve eşit duruşma yapılmasıdır, fakat şimdiye kadar Kıbrıslı Türkler'in, veya Kıbrıslı Rumlar'ın davası, Avrupa Parlamentosu'nda ya da diğer üye ülkelerde ciddi bir şekilde tartışılmış ve dikkate alınmış değildir. Kıbrıslı Rumlar ve yandaşları, olan bitenlere hakim olmaktadır ve çok geç olmadan bunun değişmesi gerekmektedir. Kıbrıs, hem Kıbrıslı Türklerin hem de Kıbrıslı Rumların vatanıdır ve birinin onayı alınmadan, öbürünün Kıbrıs'ı AB'ye üye yapmaya hiçbir hakkı yoktur.

4 Temmuz 1990 tarihinde Kıbrıs Rum Yönetimi, bütün Kıbrıs adına Topluluğa tam üyelik için başvuruda bulunmuştur. Kıbrıs Türk tarafı, yapılan başvurunun hukuka uygun olmadığı yönünde yoğun itiraz ve eleştiriler getirmiş ve başvurunun reddedilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu itiraz ve eleştirilere rağmen, Avrupa Birliği Komisyonu, Haziran-1993 tarihinde Konsey'e vermiş olduğu görüşte başvuruyu uygun bulmuştur. 24-25 Haziran 1994 tarihlerinde Yunanistan'da ya-

* Avrupa Birliği Uzmanı

pılan Korfu Zirvesi'nde Kıbrıs'ın başvurusu ile ilgili gelişmelerin değerlendirilmesi ve AB'ye kabul edilmesi için müzakerelerin hızlandırılması yönünde karar alınmıştır. 9 Aralık 1994 tarihinde Almanya'da gerçekleştirilen Essen Zirvesi'nde ise yapılacak ilk genişlemenin Kıbrıs'ı da içereceği vurgulanmıştır. 12-13 Aralık 1997 tarihli Lüksemburg Zirvesi'nde ise Kıbrıs ile tam üyelik müzakerelerinin başlatılması yönünde karar alınmıştır. Alınan karar üzerine, 30 Mart 1998'de AB-Kıbrıs arasında tam üyelik müzakereleri başlamıştır. Yapılan müzakereler sonucunda 1 Mayıs 2004 tarihi itibarıyla Kıbrıs Avrupa Birliği'ne tam üyelik sıfatını kazanmıştır.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs Cumhuriyeti tüzel kişiliğini temsilen adanın tamamı adına yaptığı üyelik başvurusunun kabulü ve tam üye olarak birliğe alınması hem birlik hukuku hem de Kıbrıs Cumhuriyeti ve KKTC iç hukukuna, ayrıca uluslararası anlaşmalara aykırıdır. Üyelik kararının iptali gerekir.

2. GÜNEY KIBRIS YÖNETİMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYELİK SÜRECİ

GKRY, 3 Temmuz 1990 tarihinde, Dublin Zirvesi'ni takiben tam üyelik müracaatını yapmıştır. Kıbrıs'ın AB ile 1972 tarihli bir *ortaklık anlaşması* mevcuttur. Bu Anlaşma, tam üyelik öngörmemektedir. 1977 ve 1987 yıllarında yapılan protokollerle, GKRY ile AB arasında 1998 yılında bir *gümrük birliği* kurulmuştur.

Türkiye ve KKTC'nin siyasi ve hukuki itirazlarına rağmen, AB Bakanlar Konseyi, GKRY'nin bu tek taraflı müracaatını 1990 Eylül ayında olağan bir başvuru olarak kabul etmiş ve Komisyona havale etmiştir. Bunun üzerine, Komisyon, başvuru hakkında görüş hazırlama çalışmalarına başlamıştır.

AB Komisyonu'nun 30 Haziran 1993 tarihinde hazırladığı görüşte, GKRY'nin üyeliği ile Kıbrıs sorununa çözüm bulma çabaları arasında bir bağlantı kurulmuş ve;

“... çözüm yönünde bir ilerleme kaydedilmemesi halinde, iki tarafın tutumları göz önünde bulundurularak, Kıbrıs'ın AB üyeliğinin 1995 yılında yeniden değerlendirilmesi ...”

öngörülmüştür. Ancak, **AB söz konusu değerlendirmeyi yapmamıştır**

AB Komisyonu'nun hazırlamış olduğu görüşün tarafsız ölçütlere dayandığını söylemek mümkün değildir. **GKRY'nin tek taraflı müracaatının anayasallık ilkesi açısından kabul edilemez olduğu, Kıbrıs Rum yönetiminin tüm Kıbrıs adasının geleceği ile ilgili bir konuda bütün Kıbrıs'ı temsil etme yeteneğinin bulunmadığı gibi temel öğeler göz ardı edilmiştir.** AB organları, iki taraf arasında mevcut sorunların BMGS aracılığıyla çözülmeye çalışıldığını ve adada bir BM barış gücünün bulunduğunu; daha doğru bir deyişle, Kıbrıs'ta olağanüstü koşulların geçerli olduğu gerçeğini göz ardı ederek, Rum Kesiminin başvurusunu olağan bir başvuru olarak değerlendirmeye almıştır.

Rum tarafı 1964'ten bu yana Kıbrıs Türklerine ambargo uygulamaktadır. Bu ambargonun herhangi bir yasal dayanağı bulunmamaktadır. Konuya ilişkin olarak alınmış ve tarafları bağlayan bir BM kararı da mevcut değildir. Dış dünyanın Rum-Yunan tarafının uygulamaya koyduğu ambargoya uyması, çözüme varmayı geciktiren temel bir yanıştır. AB üyesi ülkelerin ve AB organlarının bir yandan GKRY'ni tek taraflı olarak üyeliğe kabul ederken, diğer yandan KKTC'ne ambargo uygulaması açık bir çelişkidir. Rum Yönetimi, uluslararası arenada bir devlet olarak tanınmanın tüm avantajlarını değerlendirmekte, fakat bununla da yetinmeyerek ambargosuna hiçbir eleştiri veya tepkiyle karşılaşmadan devam edebilmektedir.

GKRY'nin AB üyeliği ile ilgili olarak AB Genel İşler Konseyi'nde 6 Mart 1995 tarihinde onaylanan kararda, GKRY ile tam üyelik müzakerelerinin AB'nin genişlemesiyle ilgili 1996 yılındaki Hükümetlerarası Konferanstan (HAK) altı ay sonra başlaması öngörülmüştür.

Türkiye, Güney Kıbrıs'ın AB üyeliği hakkındaki Konsey Kararına karşı siyasi ve hukuki çekince ve itirazlarını da kayda geçirmiştir. Türkiye ayrıca, 1960 Antlaşmalarından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerini yerine getirmeye ve garantörlük statüsünü sürdürmeye kararlı olduğu konusunda AB'nin ve uluslararası toplumun dikkatini çekmiştir.

Türkiye tarafından açıklanan çekinceler aşağıdaki gibidir:

- a) Bir çözüm olsa dahi, Kıbrıs Türkiye'den önce AB'ne giremez. Zira bu, Türkiye ile Yunanistan arasındaki hassas dengeyi bozacaktır.
- b) Türkiye, 1960 Antlaşmaları ve bunlardan doğan haklarını mahfuz tutmaktadır.
- c) İçinde Yunanistan'ın bulunduğu AB Kıbrıs sorununun çözüm yeri değildir. Çözüm, BMGS'nin iyi niyet misionu çerçevesinde bulunacaktır.
- d) Buna rağmen GKRY'nin AB üyeliği ileri götürülürse, Türkiye de KKTC ile benzeri bir bütünleşmeye gitmek durumunda kalacaktır.

AB'nde 6 Mart'ta egemen olan anlayış, iki toplumlu ve iki kesimli bir federal çözüm sağlanmadan Kıbrıs'ın AB üyeliğine alınmayacağı ve Türkiye'nin Gümrük Birliği ile GKRY'nin AB üyeliği için eşzamanlı ve paralel adımların atılacağı şeklinde olmuştur.

AB Konseyi ayrıca, 12 Haziran 1995 tarihinde GKRY ile "yapısal diyalog" tesis edilmesine yönelik bir karar almıştır. Yapısal diyalog ile GKRY'nin tam üyeliği yönünde yeni bir adım atılmıştır. Bu kararda, 6 Mart'tan farklı olarak, GKRY'nin "yegane muhatap" olduğu kaydedilmektedir.

AB Lüksemburg Zirvesi

Aralık 1997’de yapılan AB Lüksemburg zirvesinde, Türkiye’nin AB’ne adaylığı kabul edilmediği gibi, GKRY ile tam üyelik müzakerelerinin başlatılması kararı alınmıştır. Avrupa Birliği aldığı kararda:

- a) Rum tarafının Kıbrıs’taki iki ayrı halk ve tüm Ada adına tasarrufta bulunmaya ve bu çerçevede tam üyelik görüşmelerini yürütmeye yetkili olduğunu kabul etmiş,
- b) Kıbrıs Türk halkına bir azınlık statüsü vermeye çalışmış,
- c) Kıbrıs Türk tarafının üyelik müzakerelerini yürütecek ve “hükümet” olarak tanıdığı Rum heyetine ancak toplum temsilcileri olarak katılabileceğini kayda geçirmiştir.

1998 Haziran ayında yapılan Cardiff Zirvesinde ise, bu şartlara bir yenisini daha eklemiş ve Kıbrıs sorununa bulunacak çözümün “AB kazanımlarına” uygun olması gereğine işaret etmiştir.

Söz konusu karar, BM müzakere sürecinin öncelikli parametresi olan siyasi eşitlik ilkesini ortadan kaldırmış ve ortaya çıkacak çözümü AB temel ilke ve felsefesine uygun olması şartına bağlayarak müzakereleri çıkmaza sokmuştur.

Böylece AB, Türkiye’nin 1959-60 Antlaşmalarından doğan hak ve yükümlülüklerine saygı göstermemiştir. Bu davranış, uluslararası hukukun açıkça çiğnenmesi anlamına gelmektedir. Tam üyelik yoluyla Yunanistan ile GKRY arasında bir bütünleşme süreci başlatılarak 1959-60 Antlaşmalarıyla Kıbrıs üzerinde kurulan Türk-Yunan dengesi Yunanistan’ın lehine değiştirilmeye çalışılmıştır.

KKTC Hükümeti, Lüksemburg kararı sonrasında;

- a) Herhangi bir müzakere sürecine toplum düzeyinde katılım sağlanmayacağını, bundan sonraki görüşmelerin ancak adadaki iki devlet arasında yürütülebileceğini,
- b) Rum Yönetimi ile AB arasındaki tam üyelik müzakerelerine iştirak etmeyeceğini belirten bir açıklama yapmıştır.

Lüksemburg Zirvesi’nde alınan kararlara tepki olarak, KKTC’nin egemen bir devlet olarak varlığının kabulünü, müzakerelere devam için esas alan bir yaklaşım benimsenmiştir. Ocak ve Temmuz 1997’de KKTC Hükümeti ve T.C. Hükümeti tarafından yapılan ortak açıklamalar ile, GKRY’nin AB ile bütünleşmesine karşılık olarak, Türkiye’nin de KKTC ile aynı ölçüde bütünleşmeye gideceği yönünde bir tutum belirlenmiştir.

Türkiye tarafından ortaya konulan; adadaki iki devletin, ilk aşamada mal-mülk

değişimi, güvenlik ve sınır düzenlemeleri gibi aralarındaki temel meseleleri çözmelerinin ardından, bir işbirliği yapılanmasına gidilmesi şeklindeki söylem, Denктаş'ın 31 Ağustos 1998 tarihinde iki devlet temelinde "konfederasyon" önerisi ile somutlaştırılmıştır.

Sonuç olarak, AB Lüksemburg Zirvesi neticesinde, Kıbrıs müzakere süreci ke-sintiye uğramıştır.

Daha sonra, 9 Kasım 1998 tarihinde, Brüksel'de yapılan AB Genel İşler Konseyi'nde, genişleme süreci içinde ilk grupta bulunan 5 Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkesi ve GKRY ile üyelik müzakerelerine başlanması kararı alınmış ve söz konusu görüşmeler 10 Kasım günü gerçekleştirilmiştir.

Türkiye ve KKTC, 11 Kasım günü yaptıkları açıklamalarla, AB'nin GKRY ile tam üyeliğe yönelik müzakereleri başlatma kararına ilişkin tepkilerini ortaya koymuşlardır. Yapılan açıklamada, Rum Kesiminin tam üyeliği için başlatılan sürecin, Zürih ve Londra ile Garanti Antlaşmalarına aykırılığı ve Kıbrıs müzakeresi üzerindeki olumsuz etkisi vurgulanmış; ayrıca iki ülke arasında en üst düzeyde kabul edilmiş bulunan ortak belgelerde belirtildiği üzere, GKRY'nin AB yoluyla Yunanistan ile gerçekleştireceği bütünleşme hareketinin benzerinin Türkiye ve KKTC arasında hayata geçirileceği kaydedilmiştir.

Kıbrıs konusunda Fransa, Almanya, Hollanda ve İtalya'nın 9 Kasım 1998'de yaptıkları ortak açıklamada, GKRY ile tam üyelik görüşmelerinin başlamasından memnuniyet duyulduğu açıklanmakla birlikte, Kıbrıs'ın özel durumu nedeniyle müzakere sürecinin devamında bir dizi problemle karşılaşılacağı ifade edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu ülkeler, Kıbrıs'ın bölünmüşlüğü'nün, AB'nin temel taşlarından olan Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikasının uygulanmasında ciddi sorunlar yaratabileceğine dikkat çekmişlerdir. Ancak bu ortak açıklamaya rağmen, yukarıda sözü edilen olumsuz gelişmeler de yaşanmıştır.

AB Helsinki Zirvesi

10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Zirvesi'nde, Kıbrıs sorununun çözümünün GKRY'nin tam üyeliği için bir ön şart teşkil etmediği yolunda bir karar alınmıştır. Helsinki Zirvesi Başkanlık Sonuçları belgesinin Kıbrıs ile ilgili bölümleri aşağıdadır:

"9(a) AB Konseyi 3 Aralık tarihinde New York'ta Kıbrıs sorununun kapsamlı çözümünü amaçlayan görüşmelerin başlamasını memnunlukla karşılar ve BM Genel Sekreterinin, bu sürecin başarıyla sonuçlanması yönündeki çabalarına kuvvetli desteğini beyan eder. AB Konseyi, siyasi bir çözümün Kıbrıs'ın AB'ne katılımını kolaylaştıracağı'nın altını çizer. Katılım görüşmelerinin tamamlanmasına kadar herhangi bir çözüme varılmadığı takdirde, Konseyin katılıma ilişkin kararı, yukarıdaki hususlar herhangi bir ön şart teşkil etmeksizin verilecektir. Burada Konsey, bütün ilgili unsurları dikkate alacaktır."

“12. Mevcut “Avrupa Stratejisi” temelinde Türkiye, diğer aday ülkeler gibi, reformlarını teşvik etmek ve desteklemek için bir katılım öncesi stratejisinden yararlanacaktır. Bu katılım öncesi stratejisi, insan hakları konusuna özellikle atıfta bulunarak, katılıma ilişkin siyasi kriterlerin karşılanması yönündeki ilerlemeye ve 4 ve 9 (a) paragraflarında yer alan hususlara ağırlık verilmek suretiyle geliştirilmiş siyasi diyalogu içerecektir.... “

Dönemin KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş, Helsinki Zirvesi sonuçları ile ilgili olarak yaptığı açıklamada, kapsamlı bir çözüme varılmaksızın tüm Kıbrıs’ı temsilen Kıbrıs Rum tarafına AB’ne üyelik kapısının açık tutulmasının yanlış, haksız ve kabul edilemez olduğunu; böyle bir tutumun Rum tarafının uzlaşmazlığını artıracığını, Kıbrıs’ta iki eşit halk ve egemen devlet bulunduğu gerçeğinin inkar edilemeyeceğini, AB’nin Kıbrıs konusunda izlediği bu yanlış tutumun garantör ülke ve anavatan Türkiye ile KKTC arasındaki özel bağların ve ilişkilerin daha da geliştirilmesini zorunlu kıldığını vurgulamıştır. Bu konuda Türk Hükümeti, Denktaş’ın açıklamasını destekleyen ve bilinen tutumu yineleyen bir açıklamada bulunmuştur.

AB ‘ile yürütülen müzakereler sonucunda **1 Mayıs 2004** tarihi itibarıyla Kıbrıs, Avrupa Birliği’ne tam üye olmuştur

3- HUKUKİ DURUM

- a) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’nin AB’ne tek taraflı olarak yapmış olduğu tam üyelik başvurusu ve AB organlarının bu başvuruyu Kıbrıs Cumhuriyeti tüzel kişiliği sıfatıyla kabul etmesi, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti’ni kuran Antlaşmalara ve uluslararası hukuka aykırıdır.

KURUCU ANLAŞMALAR VE KIBRIS CUMHURİYETİ AÇISINDAN ÜYELİĞİN DEĞERLENDİRMESİ

1960 düzenlemeleri Kıbrıs’ta uluslararası hukuk bakımından üçüncü tarafların da saygı göstermek durumunda oldukları bir *objektif statü* oluşturmuştur. Bu statüyü hayata geçiren ortaklaşa iradenin tarafları; üç garantör ülke (Türkiye, Yunanistan, İngiltere) ve birer uluslararası hukuk kişisi olarak kabul edilen Kıbrıs Türk ve Rum toplumlarıdır. Söz konusu anlaşmaların temelinde yatan anlayış, *Kıbrıs Türk ve Rum halklarının eşitliği*dir. Siyasi eşitlik çerçevesinde, Rum tarafı ne ölçüde egemenlik haklarına sahipse, Kıbrıs Türk tarafı da aynı ölçüde egemenlik haklarına sahiptir. Ortaklığa dayanan *1960 Kıbrıs Cumhuriyeti*, iki toplum arasında hak ve menfaatler bakımından eşitliğe dayanan bir *dengeler sistemi* kurmuştur. Bu *kendine özgü* (sui generis) ortaklık yapısının dayandığı anayasa hükümleri, taraflar arasında müzakere edilmiş ve temel hükümleri Zürih ve Londra Anlaşmalarından alınmıştır.

- Kıbrıs Türk ve Rum halkları ile Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin taraf olduğu 1959-60 Antlaşmaları ve bu antlaşmalara dayanan Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası, kısıtlı yetkiye sahip bu ülkenin, garantör ülkelerin her ikisinin de dahil olmadığı uluslararası yapılanmalara katılamayacağını öngörmektedir.

19 Şubat 1959'da Londra'da imza edilen Zürih Antlaşması'nın garantörlük hükümlerini düzenleyen 1. ve 2. maddeleri uyarınca Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bir başka devlet –uluslararası yapı- ile ekonomik ve siyasi bütünleşmeye girmesi mümkün değildir. Türkiye Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti ve Büyük Britanya Birleşik Krallığı bu statükonun korunması için yetkili kılınmışlardır;

“MADDE 1.

Kıbrıs Cumhuriyeti, kendi bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve güvenliğini devam ettirmeyi ve anayasaya saygıyı güven altına almayı üstlenir. (taahhüt eder)

Kıbrıs Cumhuriyeti, ayrıca tümüyle veya bir bölümüyle herhangi bir devlet ile hiçbir şekilde siyasi veya ekonomik bütünleşmeye girmeyeceğini taahhüt eder. (sorumluluğunu yüklenir)

Kıbrıs Cumhuriyeti, bu maksatla adanın gerek birleşmesini, gerekse taksimini doğuracak doğrudan doğruya (direkt olarak) veya dolaylı olarak gerçekleştirme-ye yardımcı ve teşvik edici tüm hareketleri yasaklar.

MADDE 2.

Yunanistan, İngiltere ve Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 1'nci maddede belirtilen taahhütlerini kaydederek, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını, ülke bütünlüğünü, güvenliğini ve anayasanın temel maddeleri ile oluşan durumu (state of affairs) tanırlar ve garanti ederler.

Yunanistan, İngiltere ve Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin diğer herhangi bir devlet ile gerek birleşmesini. gerekse Ada'nın taksimini doğrudan doğruya, veya dolaylı olarak gerçekleştirmeye yardım ve teşvik edici bir amacı olan tüm hareketleri kendi yetki ve ilgileri oranında önlemeyi üstlenirler.”

Avrupa Birliği, üye devletlerin birbirleriyle siyasi birlikteliğini ifade eder. Birliğe yeni üye olan devlet, birlik üyesi tüm ülkelerle siyasi birliktelik kurar. Bu çerçevede Zürih anlaşması ihlal edilmiştir.

-- 11 Şubat 1959'da Zürih'te Türkiye ve Yunanistan Başbakanları tarafından imzalanan KIBRIS CUMHURİYETİ'NİN TEMEL YAPISI'nı oluşturan anlaşmanın ;

1. maddesinde, “Kıbrıs devleti, Cumhurbaşkanlığı rejimine dayanan bir Cumhu-

riyet olacaktır. Cumhurbaşkanı Rum ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Türk olacak ve genel oy verme yöntemiyle, adadaki Rum ve Türk toplumlari tarafından ayrı ayrı seçileceklerdir”

düzenlemesi yer almaktadır.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs Cumhuriyeti sıfatıyla gerçekleştirdikleri üyelik başvurusunda adadaki Türkler tarafından seçilen, görevli bir Türk Cumhurbaşkanı yardımcısı bulunmamaktadır.

--Adı geçen anlaşmanın 5.maddesi ; “ Yürütme erki, Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısında toplanacaktır. Bu maksatla, 7 Rum ve 3 Türkten oluşan bir Bakanlar Konseyi (Kurulu) oluşturulacaktır” şeklindedir.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs Cumhuriyeti sıfatıyla gerçekleştirdikleri üyelik başvurusu sırasında başvuruyu gerçekleştiren hükümet içinde 3 Türk Bakan yer almamaktadır.

-- **Anlaşmanın 6.maddesi**, “Yasama erki, genel seçim hakkına uygun olarak, 5 yıl için % 70 Rum ve % 30 Türk oranında Türk ve Rum Toplulukları tarafından ayrı ayrı seçilecek olan Temsilciler Meclisine verilecektir. Bu oran, istatistik değerlendirmeden ayrı olarak saptanmıştır.” şeklindedir.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs Cumhuriyeti sıfatıyla gerçekleştirdikleri üyelik başvurusu sırasında görevli temsilciler meclisinde –parlamentoda- Türk topluluğu tarafından seçilen % 30 oranına tekamül eden bir milletvekili topluluğu bulunmamaktadır.

-- **8. Maddedeki** “*Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısının, Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte katıldığı ittifaklara ve uluslararası kurumlara Kıbrıs Cumhuriyetinin de katılması dışında. EK- 1 'de belirtilen savunma, güvenlik konuları ve dış işleriyle ilgili herhangi bir yasa veya karara karşı, ayrı ayrı veya birlikte kullanılmak üzere nihai veto hakları olacaktır.*” düzenlemesi gereği Avrupa Birliği'ne üyelik başvurusu ve üyelik kararının yerel mecliste onaylanması kararları hakkında veto yetkisine sahip olan Türk Cumhurbaşkanı yardımcısı başvuru ve onay tarihlerinde bulunmamaktadır. veto hakkının kullanılıp kullanılmaması hususu belirsiz kalmıştır.(Kıbrıs Anayasası'nın 50.1(a) maddesi)

-- **22.maddede**; “ *Kıbrıs'ın herhangi bir devlet ile tamamen veya kısmen birleşmesinin veya ayrılıkçı bir bağımsızlığın (Kıbrıs'ın iki ayrı devlet olarak taksiminin) önlenmesi kabul edilecektir.*”

23.maddede, “ *Kıbrıs Cumhuriyeti; İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'ye, niteliği ne olursa olsun, her türlü anlaşmalar için, en ziyada müsaadeye mazhar ülke koşulu tanıyacaktır*”

27. maddede, “*Yukarıda belirtilen bütün noktalar Kıbrıs Anayasasının temel maddeleri sayılacaktır*”

şeklindeki 3 madde birlikte göz önüne alındığında şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır; Kıbrıs Cumhuriyeti tüzel kişiliği uluslar arası hukukun tanıdığı yukarıda belirtilen anlaşmalar ve kurucu anayasa çerçevesinde uluslararası yapılanmalarla siyasi birliktelik kuramaz.

Bu yasağa aralarında Yunanistan'ında bulunduğu Avrupa birliğine üye devletlerle siyasi birliktelik kurmakta dahildir.

Bu sınırlamanın dışında, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği ile yapılacak her türlü anlaşmaları için Türkiye'ye en ziyade müsaadeye mazhar ülke olması kaydının getirilmesi gerekir ki bu şart ta sağlanmamıştır.

Bu hususlar Kıbrıs anayasasının kurucu asli temel unsurları olduğu için aksine düzenlemeler geçersizdir.

Görüldüğü üzere Rum yönetiminin üyelik başvurusu yetki ve temsil açısından eksiktir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin tamamını temsil eden mekanizma ve anayasal kurumlar bulunmadığından şekil şartı açısından eksiklik sözkonusudur.

II - GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYELİĞİNİN ANAYASA HUKUKU VE ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

GKRY'nin AB üyeliğine adaylık başvurusunun kabul edilmesi ve üyelik müzakerelerine geçilmesi, anayasa hukuku ve uluslararası hukuk ilkelerinin açıkça göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir. AB'nin GKRY'ni tam üyeliğe kabulü, 1960 Kıbrıs Anayasasına aykırı olduğu gibi, Zürih ve Londra Anlaşmaları ile taraflar arasında oluşturulan dengenin tek taraflı olarak ortadan kaldırılması sonucunu doğurmuştur.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, AB'ne üye olmak açısından hukuki ehliyeti dahi bulunmamaktadır. 1960 Anayasası ve Anayasal düzenin bir parçasını teşkil eden kurucu anlaşmalar, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB'ye üye olmasına engel teşkil etmektedir. Buna ek olarak, Kıbrıs Cumhuriyeti olarak adlandırmaya devam edilen Rum Yönetiminin meşru bir anayasası da bulunmamaktadır. Bu durumda, GKRY'nin Kopenhag siyasi kriterlerine uygun bir aday olmadığı açıktır.

Bu çerçevede Avrupa Birliği organları, başta Konsey olmak üzere güney Kıbrıs Rum yönetimini Kıbrıs Cumhuriyeti adıyla adanın tamamını temsilen üye kabul etmeye **yetkisizdir.**

Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasının halen geçerli olduğu kabul edilse dahi, söz konusu metin, Garantör Ülkeler de dahil olmak üzere tüm tarafların ortak iradesini yansıtmakta ve 1960'da kurulan Cumhuriyetin manevra yeteneğini kısıtlamaktadır.

Kıbrıs Anayasasına göre “anayasa”, Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından kabul edile-

cek uluslararası antlaşmaların üzerindedir. Uluslarüstü yetkileri olan AB'ne üyelik için Kıbrıs Anayasasının temel hükümlerinin değiştirilmesi gerekecek ve AB Hukukunun iç hukuk sistemine üstünlüğü, doğrudan uygulanabilirliği ve doğrudan etkisi ortaya çıkacaktır. Halbuki Kıbrıs Anayasa düzenine göre “anayasa” her şeyin üzerindedir.

Ayrıca, Türkiye'nin garantörlüğünü öngören kurucu antlaşmalar da Kıbrıs anayasal düzeninin ayrılmaz bir parçasıdır. Başka bir deyişle, Kıbrıs Cumhuriyeti, Kıbrıslı Türkler 1960 Anayasası uyarınca tüm kurumlarda yer alıp yetkilerini kullanarak istenen değişiklikleri kabul etseler dahi, tek taraflı olarak anayasada değişiklik yapamayacaktır. Anayasada değişiklik yapılabilmesi için kurucu antlaşmaların değiştirilmesi gerekmektedir. Şu halde tam üyelik için sadece Anayasa değişikliği ile sorunun çözümlenmesinin mümkün olmadığı ve mutlaka kurucu antlaşmalarda değişiklik yapılması gerektiği unutulmamalıdır. **Bu nedenle söz konusu antlaşmalara taraf olan ülkelerin onayı olmadan anayasanın değiştirilmesi mümkün değildir.**

Ayrıca 1960 Anayasası'nda uluslararası antlaşmaların onaylanması (ratification) konusunda getirilen düzenleme de, Cumhuriyeti kuran iki eşit tarafın onayının gerektiğini ortaya koymaktadır. Bunun için, her iki meclis çoğunluğunun üçte ikisi gerekmede ve Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı yardımcısının vetosu geçerli olmaktadır.

Nitekim, Kıbrıs 21 Eylül 1960 tarihinde Birleşmiş Milletler'e katılmadan önce, Güvenlik Konseyi'nde 24 Ağustos 1960 tarihinde yapılan görüşmelerde, Konsey üyesi olmamakla birlikte Türkiye ve Yunanistan'da, Garanti Antlaşması çerçevesinde görüş bildirmek için davet edilmişlerdir. Sadece bu örnek dahi Kıbrıs Cumhuriyeti'nin uluslararası alanda kısıtlı bir hareket kabiliyetine sahip olduğunu ve garantör devletlerin onayının gerektiğini göstermektedir.

Kaldı ki BM üyeliği AB gibi ileri seviyede bir entegrasyon değildir.

Yine Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 1961 yılında Commonwealth üyeliğinde Türkiye'nin ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük'ün de onayı alınmış ve böylece Anayasa'ya ve Garanti Antlaşması'na uygun hareket edilmiştir.

--Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin AB'ye tam üye olarak alınması, Avrupa Birliği Dışişleri Bakanları'nın 16 Aralık 1991'de kabul ettiği deklarasyonada uymamaktadır.

Bu deklarasyona göre, AB ve üye devletler tarafından tanınacak bir devletin şu şartları yerine getirmesi gerekir;

- BM Antlaşması ve Helsinki Nihai Senedi'nin hukuk devleti, demokrasi ve insan haklarıyla ilgili hükümlerine saygı göstermek,
- Etnik ve ulusal gruplarla azınlıkların haklarını garanti etmek

- Devlet sınırlarının ihlal edilemezliği kuralına saygı göstermek
- Silahsızlanma, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi ve bölgesel güvenlik ve istikrarla ilgili daha önce yapılmış taahhütlere sadık kalmak

Rum kesimi, Garanti Antlaşmasına ve Kıbrıs Anayasası'na aykırı, eksik bir başvuru yapmıştır. Ayrıca Garanti ve Kuruluş Anlaşmalarının Türk Toplumuna verdiği hakların kullanımını zor kullanarak engellemiştir. **Bu realite Hukuk devleti ilkesine aykırıdır.**

15 Temmuz 1974'te Yunanistan'daki cunta tarafından desteklenen Sampson darbesinin hukuk dışı olduğu AET tarafından da tesbit edilerek 1974 temmuzunda bu darbe, AET bakanlar konseyi tarafından kınanmıştır. Benzer bir kınama Nato konseyi tarafından aynı tarihte yapılmıştır.

Rum toplumu sayıca daha az olan Türk Toplumuna baskı uygulamış, sivil Türkler silahlı saldırılara maruz kalmıştır. **Ulusal bir grubun hakları ihlal edilmiştir.**

Esasen bu deklarasyon Yugoslavya'daki topluluklar için bir uyarı niteliğindedir. 1991 -1993 yıllarında Eski Yugoslavya topraklarında sayıca az ve güçsüz durumda olan, savunmasız halklara karşı, silahlı gücü ellerinde bulunduran nüfus çoğunluğuna sahip halklar tarafından uygulanan baskı ve yıldırma politikaları ile 1961-1964 yıllarında Kıbrıs'ta Türk toplumuna karşı yürütülen baskı ve yıldırma eylemlerinin benzerliğini tesbit etmek için kısa bir arşiv çalışması yeterli olacaktır.

b) Kıbrıslı Rumların üyelik başvurusundaki anayasal ve uluslar arası hukuk nezdindeki eksiklik ve boşlukları kapatmak için ileri sürdükleri, Kıbrıs Yüce Mahkemesi (Supreme Court of Cyprus) olarak isimlendirdikleri mahkemenin bir kararına dayanarak, ileri sürdükleri zorunluluk kuramı (doctrine of necessity) hem yetki ve şekil hem de içerik açısından geçersizdir.

1960 Anayasasında öngörülen anayasal güvenceler, anayasa hukuku deyimiyle *denetim ve denge mekanizmaları* (checks and balances), yalnızca cumhurbaşkanı ile yardımcısı hakkında getirilen hükümlerden ibaret değildi: Bakanlar kurulu 7 Rum 3 Türk bakandan oluşmakta, ortak mecliste ise *60-40 oranı* gözetilmekteydi. Ayrıca, her iki toplum kendileriyle ilgili konularda ayrı *cemaat meclisleri* bulunmaktaydı. Devlet kadrolarından ordu mensuplarına kadar söz konusu 60-40 oranı öngörülmüş ve **dengeyi korumak üzere tarafsız bir hukuk adamı başkanlığında bir anayasa mahkemesi kurulmuştu.**

Bugün ise Kıbrıs Rumları, *Kıbrıs Yüce Mahkemesi* (Supreme Court of Cyprus) olarak isimlendirdikleri mahkemenin bir kararına dayanarak, *zorunluluk kuramı* (doctrine of necessity) şeklinde bir açıklama yapmaktadırlar.

Her şeyden önce bu mahkeme 1960 Anayasasında öngörülen mahkeme değildir. Anayasaya göre bir Türk, bir Rum ve bir de tarafsız yargıçtan oluşması gereken

Yüksek Mahkeme başkanı Prof. Forstoff, Rumlar tarafından yapılan baskılar sonucu Rumları suçlayarak ayrılmıştır. Bu nedenle, sözde zorunluluk kuramının dayandırıldığı karar, yetkilerini anayasadan alan bir yargı organı tarafından değil, üç Kıbrıslı Rum'dan oluşan bir heyet tarafından alınmış bir karardır. Kaldı ki, yazılı anayasaya dayanan sistemlerde zorunluluk kuramı şeklinde ifade edilen bir kavram mevcut değildir.

Bu çerçevede Türkiye'nin müdahalesi nedeniyle, anayasal organların ve yapının tam olarak sağlanamaması ve bu zorunluluk nedeniyle anayasal eksikliklerin meydana geldiği iddiası geçerli değildir. Bu yönde karar alan mahkeme, Kıbrıs anayasasında belirtilen Mahkeme değildir.

Kaldı ki eğer böyle bir kuramdan bahsedilecekse öncelikle Kıbrıs Cumhuriyeti'nin anayasal düzenini bozan ve Kıbrıs Türk toplumunun anayasal haklarını kullanmasını engelleyen, Rum toplumunu ve Makarios cuntasının darbesini destekleyen Yunan siyasi iradesini değerlendirmeye tabi tutmak gerekir.

Kıbrıslı Türkler adadaki Rumların ve Yunanistan'lı görevlilerin baskıları ve terör eylemleriyle, seçme, seçilme haklarını kullanamamış ve anayasal kurumlardaki yürütme ve yargı faaliyetlerine katılamamışlardır. Aynı durum Kıbrıs Anayasası'nın 14. Maddesindeki, Emniyet kuvvetlerinin % 70 Rum ve % 30 Türklerden oluşacağı yönündeki düzenleme içinde geçerlidir. Türk toplumu emniyet kuvvetlerine katılma haklarını Rum toplumunun baskısı nedeniyle kullanamamıştır.

--Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki anayasal düzenin fiilen değiştirilmesi süreci

Rum tarafı, 1960 Anlaşmalarını enosisi engelleyen uluslararası belgeler olarak görmüştür. Bu anlayış neticesinde 1963 yılı sonlarında, Anayasanın, iki tarafın eşitliğini sağlayan ve değiştirilemez nitelikteki hükümlerini tek taraflı olarak değiştirme amacıyla silahlı eyleme geçmişlerdir. Bu durum, doğal olarak, Kıbrıs Türk toplumunca hiçbir şekilde kabul edilmemiş olsa da, adada yaşayan Türkler ortak yönetimden **zorla** çıkarılmışlardır. Sonuç olarak, iki toplum arasındaki ortaklık denemesi sadece üç yıl sürmüştür.

Bu olayı takip eden dönemde, Kıbrıs Türkleri, toplam olarak adanın çok küçük bir kesiminde ve etrafı Kıbrıslı Rumlarca kuşatılmış bölgelerde sıkışık sıkışık yaşamak zorunda bırakılmışlardır. Kıbrıs Türkleri bu dönemde, Yunanistan'ın da desteği ile, etnik temizliğe uğramışlardır. Söz konusu kuşatma, 1974 yılına kadar devam etmiştir. Bu dönemde Kıbrıs Türkleri, Bosna ve Kosova'da görülen şiddet ve terörün benzerine hedef olmuşlardır.

Bu vahşetin belgeleri ve tanıkları oldukça fazla sayıdadır. Sadece iki örnek vermekle yetiniyoruz;

1963'de Kıbrıs'ı bölen ve Kıbrıslı Türkleri Cumhuriyet'deki tüm anayasal mevkilerden çıkartan, Rumların kendi siyasi ve dindar liderliklerinin politikası ol-

muştur. Anılarında, Sir Alec Douglas-Home, “eğer Kıbrıslı Rum lider Kıbrıslı Türklere insan gibi davranmıyor ise, bu adanın istila ve bölünmesine yol açıyor ve Kıbrıslı Türkler ayrılmadılar, atıldılar” demiştir.

İngiliz Hava Orgenerali, Sir Michael Graydon ise “1960’lı yıllarda benim gibi Kıbrıs’ta yaşayanlar orada olanları unutmayacaktır. Bu, toplumun bir kısmının sistematik yok etme girişimleri idi ve daha batı medyasında moda olmadan önce bir etnik temizlik.” ifadesini kullanmıştır. Uluslararası anlaşmalara ve BM askerlerin Kıbrıs’ta Mart 1964’den beri olmalarına rağmen, Kıbrıs Türklerin, Kıbrıslı Rumlar’dan çektikleri korkunç muameleyi tesbit için, Harry Scott Gibbons’un “The Genocide Files” adlı kitabı da iyi bir kaynaktır. Trajedi, özellikle Rum Ortodox Kilisesi’nin, etnik Türk insanlarına karşı derin ırksal düşmanlığından ve tüm adaya sahip çıkma tutkularından kaynaklanmıştır. Bu sebepler hala bugün de geçerlidir ve Kıbrıslı Rumlar’a karşı uluslararası tutumlar değişmedikçe çözüm için başa çıkılmaz bir engeldir.

1974’de Türk askerleri tarafından kurtarılanlara kadar Kıbrıslı Türkler adanın %3’lük bölümünde yaşamak zorunda kalmış ve dünya Kıbrıslı Rumlar’ın her zaman şikayet ettiği kadar çok daha kötü olan Kıbrıslı Türkler’in insan hakları ihlali line gereken ilgiyi göstermemiştir.

15 Temmuz 1974 tarihinde Yunan cuntasının enosisi gerçekleştirmek üzere Makarios’a yönelik başarısız darbe girişiminden sonra, Türkiye, İngiltere nezdinde de girişimde bulunarak, Garanti Anlaşması’nın kendisine tanıdığı tek taraflı müdahale hakkını kullanmış, 20 Temmuz 1974 tarihinde Barış Harekatını gerçekleştirmiştir. O tarihten bu yana adada barış ve huzur sağlanmıştır

27 Aralık 1963 tarihinde, üç garantör ülkenin askerlerinden oluşan bir *barışı koruma gücü* adaya gönderilmiş ve Lefkoşe, 30 Aralık 1963 tarihinde ikiye ayrılmıştır. Söz konusu barış gücü, Kıbrıs’ta Türklere yönelik soykırımı önlemekte yetersiz kalmıştır. Bu gelişmeleri takiben, bir Birleşmiş Milletler (BM) Barış Gücü, 4 Mart 1964 tarihinde, ateşkesi sağlamak ve barışı tesis etmek üzere adada görevlendirilmiştir.

12 Mart 1964 tarihinde İngiliz Hükümeti “Kıbrıs Hükümeti” sadece Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum üyelerinin mutabık olduğu durumda bir hükümet olabilir demişti. 1963’den beri Kıbrıslı Türk ve Rumlar arasında hiç bir mutabakat yoktur. Ortaklardan birinin diğerine saldırmak ve şiddet kullanmak, sonra da devleti tek başına idare etmek hak ve yetkisine sahip olduğunu iddia etmek gibi bir “gerekesi” (doctrine of necessity) yoktur.

O dönemden bu yana Kıbrıs’ta iki toplumu temsil etme yetkisine sahip bulunan ortaklaşa bir otorite mevcut değildir. Rum yönetiminin “Kıbrıs Hükümeti” olarak tanınması anayasallık ilkesi açısından dayanaktan yoksundur. Hukuksal bir temele dayanmamaktadır.

Eğer bağımsız ve tarafsız bir mahkeme Kıbrıs Cumhuriyetinin anayasal düzeninin neden kurulmadığını tespit etseydi, 1974'teki Türkiye müdahalesinden çok önce 1961 ve 1962 yıllarında, Rum toplumunun baskıları nedeniyle Türk toplumunun anayasal haklarını ve temsil hakkını kullanmadığını tespit ederdi.

Bu durumda *zorunluluk kuramını* (doctrine of necessity) mutlaka göz önüne almak gerekirse,

Türk toplumu için, Rum ve Yunan baskısı nedeniyle anayasal haklarının kullanılmamasından bahsetmek gerekir.

Macarios darbesiyle sadece fiilen anayasal haklarını değil yaşama haklarını da kullanmaktan mahrum edilen Kıbrıs Türk toplumunun, Türkiye'nin müdahalesi sonucu baskı altında bulunduğu için anayasal haklarını ve temsil edilme haklarını kullanmadığını bunun zorunluluk kuramını oluşturduğunu iddia etmek, somut vakıalara uymamaktadır.

Öte Yandan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurucu iki toplumundan biri olan **Türk toplumunun iradesini bağımsız olarak ortaya koyabilme yeteneğine ve hakkına sahip olduğu, fiil ehliyetinin bulunduğu** Annan planıyla ilgili olarak 2004 yılında BM'in yaptırdığı halkoylamasıyla bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Birleşmiş Milletler Adanın kuzeyinde yaşayan Türk toplumunun kendi bağımsız iradesini ortaya koyabileceğini kabul etmiş ve Türkiye'nin müdahalesini ve Türkiye Cumhuriyeti askerlerinin varlığını herhangi bir engel olarak görmeden Annan planını, Türk Toplumunun onayına Kıbrıs'ta sunmuştur.

BM'in irade beyanına güvendiği ve geçerli bulduğu Kıbrıslı Türklerin, Türkiye'nin baskısı altında olduğu için Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki anayasal temsil haklarını kullanamadıkları yönündeki Rum iddiası görüldüğü üzere dayanaksızdır.

c) Kıbrıslı Rumların üyelik başvurusundaki anayasal ve uluslar arası hukuk nezdindeki eksiklik ve boşlukları kapatmak için ileri sürdükleri diğer gerekçelerde geçersizdir;

-Kıbrıslı Rumların iddiasına göre garanti anlaşmasının 1. ve 2. Maddesindeki düzenlemeler rağmen Kıbrıs AB'ye girebilir, çünkü ilgili maddeye göre bir devlet ile birleşme engellenmektedir, 15 devlet ile (o tarihteki üye sayısı) değil. Antlaşma sadece Yunanistan veya Türkiye ile birleşmeyi engelliyor diyorlar, fakat, Antlaşma gerçekte "herhangi bir devlet" (any state whatsoever) diyor. Her halükarda, eğer Kıbrıs AB'ye girerse, Yunanistan da giriş andlaşması (acession treaty) yapılacak olan devletlerden bir tanesidir.

--Öte yandan Kıbrıs Rum tarafınca, Kıbrıs'ın Kıbrıslı Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı olmadığı için anayasal hakkını Kıbrıs'ın AB üyeliğini veto etmek için kullanamaz iddiası ileri sürülmüştür. Kıbrıs Türk toplumunun Rum tarafının sihlali eylemleri ve baskıları sonucunda anayasal yetkilerini kullanmaktan mah-

rum bırakıldıkları bir tarihi gerçekliktir. Bu konuya yukarda değinilmiştir. Kıbrıslı Rumların, Kıbrıslı Türkler'in onayını alma yükümlülüğünden kurtuldukları iddiası ciddi değildir.

-- Kıbrıs'ın 1972 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Gümrük Birliği'ne girmesine itiraz etmeyen Türkiye, şimdi Kıbrıs'ın tam AB üyeliğine karşı çıkma hakkına sahip değildir savı Rum tarafınca ortaya konmuştur. Oysa, antlaşmanın ilgili taraflarından bir tanesi belli bir durumda yasal hakkını kullanmamayı tercih etmişse, bu haklarından katıyetle feragat etmediği sürece- ki Türkiye bunu yapmamıştır- başka durumlarda bu haklarını kullanmayacağı anlamına gelmemektedir.

--Diğer bir Rum kesimi iddiası ise, BM Güvenlik Konseyinin Kıbrıs'ın üyelik müzakerelerinin açılmasını memnuniyet ile karşıladığı yönündeki beyanına dayanarak bu beyan çerçevesinde BM'in artık hiçbir itirazının olmayacağı yönündeki görüştür.

Fakat, Güvenlik Konseyi mahkeme değildir ve Antlaşmanın 1. maddesini asla incelemiş değildir. Güvenlik Konseyinin görüşü anlaşmalarla belirlenen statüko-yu ve Türk toplumunun haklarını değiştirmemektedir. Her halükarda, Güvenlik Konseyi üyelik müzakerelerini memnuniyet ile karşılamış ise de, bu Güvenlik Konseyi'nin, 1960 Antlaşması'na göre ilgili tarafların onayı olmadan Kıbrıs'ın üyeliğini memnuniyetle karşılayacağı anlamına gelmemektedir.

--“Avusturya ile Almanya'nın birleşmelerini engelleyen 'Austrian State Treaty' statüsünü Kıbrıs için örnek gösteren Rum tarafı “Avusturya AB üyesi olduğuna göre, o Antlaşma'nın şartlarını ihlal etmemiştir. Aynı durum Kıbrıs ve AB üyesi Yunanistan içinde geçerlidir, Kuruluş anlaşmalarındaki iki devletin birleşmelerini önleyen düzenlemeler bu çerçevede ele alınmalıdır.” İddiasını ileri sürmüştür.

Avusturya ile Almanya'nın birleşmelerini engelleyen 'Austrian State Treaty' anlaşmasının şartları gerçekten ihlal etmiş olabilir, fakat bu hiç gündeme gelmemiştir. Çünkü Antlaşma'nın ilgili tarafları buna itiraz etmediler. Kıbrıs'ın durumu aynı değildir. Antlaşmaya, Rusya veya başka herhangi bir taraf itiraz etme hakkı olmadığını düşünmüş olabilirler, ya da itiraz etmeme yönünde tasarrufta bulunmuş ta olabilirler. Böyle bile olsa onların görüş ve tasarrufları Türkiye'yi bağlamamaktadır. Uluslararası hukuka ve anlaşmalara uygun olmayan uygulamalar, genel ilkelerin ihlal edilmesine dayanak olamaz.

d) Birleşmiş Milletler açısından GKRY'nin Avrupa Birliğine Üyelik Başvurusu

1- 14 Ağustos 1974 tarihinde Kıbrıs'ta taraflar arasındaki görüşmelerin kesilmesi üzerine, 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti İlan edilmiştir. BM Güvenlik Konseyi, 12 Mart 1975 tarih ve 367 sayılı karar ile Devlet ilanının esfle karşılamakla beraber, bu ilanın Kıbrıs sorunun nihai çözümüne engel olmadığını

teyid etmiştir. Ayrıca tarafları adanın bölünmesine ve bir başka devletle birleşmesine yönelik her türlü girişimden kaçınmaya çağırarak çok önemli bir tespitte bulunmuştur. Bunun anlamı açıktır. Ada, mevcut Anayasa, Londra ve Zürih Antlaşmaları çerçevesinde Yunanistan yada Türkiye ile birleşemez. Kıbrıs hukukun KKTC'yi dışlayarak AB'ye tam üye olamaz. Nitekim 26 Kasım 1996'da İngiltere Dışişleri Bakanı Malcolm Rifkin Avam kamarasında bölünmüş bir Kıbrıs'ın AB'ye kabul edilmesinin çok zor olacağını açıklamıştır.

2- BM 1983 yılında 541 sayılı kararla, KKTC'nin bağımsızlık ilanının Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla ilgili 1960 Antlaşmasına ve 1960 Garanti Antlaşması'na aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

BM Güvenlik Konseyi 26 Ağustos 1992 tarihli 774 sayılı Kararı'nda ise 1960 Garanti ve İttifak Antlaşmalarının yürürlükte kalmaya devam edeceğini onaylamıştır.

Londra ve Zürih Antlaşmaları bu durumda yürürlükte olduğuna ve bu Antlaşmalar sona ermediğine göre, Güney Kıbrıs'ın adanın tamamını temsil ederek AB'ye tam üye olması Antlaşmalara aykırıdır. Güney Kıbrıs'ın adanın tamamını temsil ederek AB'ye tam üye olması, Garanti Antlaşması'nın 1/2 maddesine uygun değildir. Geçmişte, La Haye Uluslar arası Adalet Divanı 1931 yılında, 4 Ekim 1922 tarihli Cenevre Protokolünün aksine, Avusturya'nın Almanya ile Gümrük Birliği'ne girmesinin onun ekonomik bağımsızlığına zarar vereceğine ilişkin bir karar vermiştir. Kıbrıs tüm ada olarak AB'ye katılmakla ekonomik ve siyasi bağımsızlığından ödün vermiş olacaktır.

İngiliz Hukukçu Londra Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Maurice H. Mendelson, Kıbrıs'ın üyeliğine kadar ülkesi üzerinde tamamiyle otorite kuramayan hiçbir ülkenin AB'ye üye olarak kabul edilmediğini ifade etmiştir.

Federal Almanya'nın durumu farklıdır. Çünkü Federal Almanya, Demokratik Almanya Cumhuriyeti adına antlaşma akdetme yetkisine sahip olduğunu iddia etmemiştir.

Mendelson 12 Eylül 2001 tarihli yazılı görüşünde, 1960 Garanti antlaşması kapsamında garantör devletlerin onayı olmaksızın Kıbrıs'ın AB'ye girmesinin hukuka aykırı olacağı, bu antlaşmanın 1. Maddesinin açıkça ihlal edileceği sonucuna varmıştır.

Mendelson'un bu görüşü, 25 Temmuz 1997 tarihinde A/51/951-S/1997/585 simgeli BM belgesi olarak Türkiye'nin talebi üzerine dağıtılmıştır.

3- BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar, 11 Eylül 1990 tarihinde Rumların AB başvurusuyla ilgili olarak yapmış olduğu açıklamada, AB üyeliğinin **çözüm çerçevesinde iki tarafça müzakere edilmesi gereken bir konu olduğuna işaret etmiştir**. Kıbrıs'ın başka bir ülke ile kısmen ya da bütünüyle herhangi bir birliğe giremeyeceği veya herhangi bir şekilde bölünemeyeceği veya ayrılmaya gidemeyeceği, iki toplumlu ve iki kesimli bir çözüm arandığını açıkça belirtmiştir.

3- BM açısından AB üyeliği, çözümle doğrudan ilgili olup, taraflarca müzakere edilecek bir konudur. Nitekim, Güvenlik Konseyi'nin de müzakerelere zemin olarak onaylamış bulunduğu Fikirler Dizisi'nde şu ifadeler yer almaktadır.

“Federal Cumhuriyetin Avrupa Ekonomik Topluluğuna üyeliği ile ilgili konular müzakere edilecek, üzerinde anlaşmaya varılacak ve **iki toplumun onayı için ayrı ayrı referandumlara sunulacaktır.**”

Görüleceği üzere, BMGS ve Güvenlik Konseyi, GKRY'nin AB üyeliğini tek başına gerçekleştiremeyeceğini ve bunun çözüm çabaları çerçevesinde taraflar arasında müzakere edilmesi gereken bir konu olduğunu açık bir şekilde ortaya koymuşlardır. AB organları ise, Birleşmiş Milletlerin yaptığı bu uyarıları dikkate almamışlardır.

KKTC'nin hukuksal statüsünü bir yana bırakarak adanın tek temsilcisinin Güney Kıbrıs olduğunu kabul etsek bile, üyelik öncesi çözüme varılması beklentisiyle **BM tarafından taraflara sunulan Kıbrıs Çözüm Planı'nda gönderme yapılan** ve siyasi uzlaşma sonrası yenilenmesi öngörülen Garanti Andlaşması, Türkiye'nin de yer aldığı tüm ilgili tarafların mutabakatı olmadan Kıbrıs'ın AB üyeliğini yasaklamaktadır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin değiştirilemez anayasal hükmü olarak düzenlenen Kuruluş Anlaşmasınının 23. maddesiyle ilişkilidir

4 - AVRUPA TOPLULUKLARI ADALET DİVANI NEZDİNDE BAŞVURULABİLECEK YARGI YOLLARI

a) ATAD'ın niteliği

ATAD genel yetkiye sahip bir uluslarüstü mahkemedir.

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı Topluluğun yargı kurumudur. 3 mahkemeden oluşur; Adalet Divanı, İlk Derece Mahkemesi ve Kamu Hizmetleri Mahkemesi Bu mahkemelerin başlıca görevi Topluluk kurallarının yasallığını incelemek ve Topluluk hukukunun tek bir şeklilde yorumlanmasını sağlamaktır.

Adalet Divanı 27 yargıç ve 8 savcıdan oluşmaktadır. Yargıç ve savcılar tekrar seçilebilmek üzere 6 yıllığına Üye Devletlerin hükümetleri tarafından ortak mutabakatla atanmaktadır. Bu mevkiye seçilecek olanlar kendi ülkelerinde en yüksek yargı makamlarına atanabilecek nitelik ve yeterliliğe sahip, bağımsızlıklarından asla şüphe duyulamayan kişilerdir.

Divanın yargıçları aralarından birini tekrar seçilebilmek üzere 3 yıllığına Divan Başkanı olarak seçer. Başkan Divan personelini ve işleri yönetir ve daire ve genel kuruldaki oturum ve müzakerelere başkanlık ederler.

Başsavcı Mahkemeye katkıda bulunur. Kendilerine verilmiş davalarla ilgili olarak etki altında kalmadan ve bağımsız olarak görüş bildirmekle sorumludurlar.

Sicil memuru kurumun genel sekreteri olup, Divan Başkanının yetkisi altında Divan bünyesinde yer alan bölümlerin işleyişini idare eder.

Divan; daire olarak, 13 yargıçtan oluşan Yüksek Mahkeme ya da 3 veya 5 yargıçtan oluşan mahkeme şeklinde görev yapar. Divan statüsüne göre ise (Tam Yetkili Mahkeme) daire olarak çalışır (yükümlülüklerini yerine getirmediğinden dolayı görevine son verilmesi söz konusu olan Ombudsman veya Avrupa Komisyonu Üyeleriyle ilgili yargılama usulleri gibi.), İstisnai olarak yorumladığı davalar için de Tam Yetkili Mahkeme statüsünde görev yapar. Yargılamanın bir tarafı olan bir Üye Devletin ya da bir kurumun talebine istinaden ise Yüksek Mahkeme olarak görev yapar. Genellikle önemli ve karmaşık davalarda bu durum söz konusudur. Diğer davalar ise 3 veya 5 yargıçtan oluşan mahkeme statüsünde yürütülür. 5 yargıçtan oluşan Mahkemenin Başkanı 3 yıllığına, 3 yargıçtan oluşan Mahkemenin Başkanı ise bir yıllığına seçilir.

Görevini tam anlamıyla yerine getirebilmesini teminen, Divana, ön karar ve çeşitli kategorilerdeki yargılama usulleri çerçevesinde, açıkça tanımlanan bir yargı yetkisi verilmiştir.

İçtihat hukuku çerçevesinde, Adalet Divanı, yetkileri dahilinde Topluluk hukukunu uygulamaları, topluluk vatandaşlarına sağlanan hakları korumaları (Topluluk hukukunu doğrudan uygulayarak) ve Topluluk hükümlerinden öncesinde veya sonrasında da yer alsa, Topluluk hükümleriyle tezat teşkil eden ulusal hükümleri uygulamamaları için (Topluluk hukukunun ulusal hukukun önünde yer alması) yönetimlere veya ulusal mahkemelere yükümlülükler tanımlamıştır.

Adalet Divanı, önce Topluluk hükümleri tarafından bireylere tanınan hakların korunmasında önemli bir rol oynayan ikinci olarak ise Üye Devletlerin Topluluk hükümlerini daha özenli bir şekilde uygulamalarına katkıda bulunan, Topluluk Hukuku ihlalleri için Üye Devletlerin yükümlülük prensibini tanımıştır. Üye Devletler tarafından yol açılan ihlaller bazı durumlarda kamu fonlarına ciddi bir yük getirecek şekilde tazminatlarla sonuçlanmaktadır. Bunun ötesinde, bir Üye Devletin topluluk hukukunu ihlal etmesi mahkeme huzuruna getirilebilir ve Mahkeme periyodik olarak/ veya toplu bir ödeme cezasını uygun görebilir.

Adalet Divanı aynı zamanda Topluluk hukukunu uygulayan olağan mahkemeler ile de bağlantılı olarak çalışır. Topluluk hukukuyla ilgili bir uyuşmazlık üzerine karar vermek üzere görevlendirilen herhangi bir ulusal mahkeme ön kararlar için Adalet Divanına sorular yöneltebilir/yönelmelidir. Mahkeme Topluluk hukukunun bir hükmünün legalitesini gözden geçirmek ya da yorumlamak durumundadır.

İçtihat hukukunun gelişmesi; Topluluk mevzuatının vatandaşlara günlük hayatlarında sağlamış olduğu hakları korumak suretiyle, Avrupa yurttaşları açısından legal bir çevrenin yaratılmasına katkıda bulunmasıyla izah edilebilir.

b) ATAD davaları ve prosedür

Görevlerini tam olarak ifa edebilmesini teminen, Mahkemeye, ön kararları ve çeşitli kategorilerdeki yargılama usulleri çerçevesinde, açık bir yargılama tanımı sağlanmıştır.

Ön kararlar üzerine referanslar

Adalet Divanı, Topluluk yasası ile ilgili konularda normal mahkeme statüsünde görev yapan Üye Devletler bünyesindeki tüm mahkemelerle işbirliği içerisinde. Topluluk mevzuatının etkin ve yeknesak işleyebilmesi ve birbirinden farklı yorumlara yol açılmamasını teminen ulusal mahkemeler bazen Adalet Divanına Topluluk ile ilgili bir konunun açıklığa kavuşturulması için başvurabilirler/başvurmalıdır ve bu şekilde verdikleri kararlardan emin olabilirler, örneğin kendi ulusal mevzuatlarının Topluluk mevzuatı ile çelişip çelişmediği konusunda Divana danışabilirler. Adalet Divanının konuya ilişkin cevabı tam bir görüş olmamakla beraber bir yargı kararı veya gerekçeli karar /mahkeme ilamı özelliğini taşır. Yapılan yorum Uyuşmazlığın çözümü için başvuru mahkemeyi bağlamaktadır. Adalet Divanının yargı kararı aynı problemle karşılaşılmadan önce diğer mahkemeleri de bağlar.

Bu şekilde ön kararların referans alınması vasıtasıyla Avrupa vatandaşlarının kendilerini etkileyen Topluluk hükümleriyle ilgili olarak aydınlatıcı bilgi temin etmeleri mümkün olur. Böyle bir referans sadece bir ulusal mahkeme tarafından alınsa da, mahkeme huzurundaki tüm taraflar, Üye Devletler ve Avrupa Kurumları Adalet Divanının yargılama usulleri içerisinde yer alabilir. Bu şekilde, Topluluk ile ilgili çok sayıda önemli prensip ön karar vasıtasıyla oluşturulabilir, bazen de Asliye Hukuk Mahkemesine yöneltilmiş olan soruların cevaplarından da yararlanmak söz konusu olabilir.

Yükümlülüklerin yerine getirilmesinde başarısızlığa uğranması

Bu davalar/fiiller Adalet Divanının, bir Üye Devletin Topluluk hukuku çerçevesinde yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği konusunda karara varmasını sağlar. Adalet Divanının huzuruna davayı getirmeden önce, Komisyon, kendisine yöneltilen suçlamalara cevap verme fırsatı sağlanan Üye Devletin yer aldığı bir ön prosedür yürütür. Şayet bu prosedür Üye Devletin yaptığı hatayı sürdürmesini engellemez ise, Adalet Divanının huzuruna Topluluk hukukunun ihlaline ilişkin bir dava getirilebilir.

Komisyon ya da Üye Devlet bir fiili/davayı getirebilir. – uygulamada bu genellikle dava şeklindedir- şayet Mahkeme bir yükümlülüğün ifa edilmediğini tespit ederse, Üye Devletin buna gecikmeden son vermesi gerekir. Şayet Komisyon tarafından bir başka fiil/dava getirildikten sonra Adalet Divanı ilgili Üye Devletin yargı kararını uygulamadığını tespit ederse, söz konusu Devlete sabit ya da zaman içinde ödenecek mali bir ceza verilebilir.

Fesih/İptal davası

Bir iptal davası ile, başvuru sahibi kurum tarafından kabul edilmiş bir kararın iptali cihetine gider (yönetmelikTüzük, direktif veya karar). Adalet Divanının, bir üye Devlet tarafından AP ve/veya Konseye karşı veya bir Topluluk kurumu tarafından diğerine karşı olarak getirilmiş davalar/fiiller üzerinde özel yargı yetkisi vardır. (Konsey Kararlarından ayrı olarak Devlet yardımı, damping ve uygulayıcı yetkiler/güçler) İlkderece Mahkemesinin bu türdeki davalarda ve özellikle bireyler tarafından getirilmiş olan davalarda ilk derecede yargı yetkisi bulunmaktadır.

Eylemsizlik Davası

Bu davalar Topluluk kurumlarının hatalarının meşruluğunu sağlar. Ancak, bu tür bir dava ilgili kuruma eyleme geçmesi yönünde çağrıda bulunulmasıyla mümkündür. Eylemsizlik davası kanuna aykırı olarak mütalaa edilirse, ilgili kurumun doğru uygulamalarla buna son vermesi gerekir. Eylemsizlik davasıyla ilgili yargı kararları iptal davalarında olduğu gibi Adalet Divanı ve İlkderece Mahkemesi arasında paylaşılır.

Temyiz

Yasanın belirli hususlarıyla ilgili temyiz Adalet Divanının huzuruna ancak İlkderece Mahkemesinin yargı ve talimatları ile gelir. Şayet temyiz talebi kabul edilebilir ve olumlu mütalaa edilirse, Adalet Divanı İlkderece Mahkemesinin kararını bozar. Ülkenin hukuki usulleri elveriyorsa, dava ile ilgili kararı bizzat Divan verir. Aksi takdirde, Divan, temyiz ile ilgili olarak verilen kararın bağlayıcılığı altında, davayı İlkderece Mahkemesine geri gönderecektir.

Mahkeme kararlarını yeniden incelenmesi

Temyiz konusu İlkderece Mahkemesinin kararları Avrupa Birliği Kamu Hizmetleri Mahkemesinin kararlarının aleyhi yönünde ise, istisnai durumlarda, Adalet Divanı tarafından yeniden incelenir.

Prosedür

Davanın türü ne olursa olsun, açık oturum şeklindeki mahkemede bir yazılı aşama ve genellikle de bir sözlü aşama vardır. Ancak, ilk, ön kararlar ile ikincisi, “doğrudan davalar /fiiller” olarak bilinen diğer dava/fiiller arasında bir ayırım olmalıdır.

Mahkeme ve yazılı süreç öncesinde yargılama usullerinin başlaması

Ön kararlar ile ilgili olarak ulusal mahkeme, genellikle ulusal prosedür çerçevesindeki bir yargı kararı şeklinde, Adalet Divanına Topluluk hukukunun bir hükümünün geçerliliği veya yorumu hakkında sorular yöneltilir. Bu talep Mahkemenin

tercüme hizmetleri tarafından tüm topluluk lisanlarına çevrildiğinde, Sicil Bölümü bunu ulusal yargılama sürecindeki tüm taraflara, Üye Devletlere ve kurumlara duyurur. Duyuru AB'nin Resmi Gazetesinde soruların içerikleri ve tarafların isimleriyle birlikte yer alır. Taraflar, Üye devletler ve AB kurumları Adalet Divanına yazılı gözlemlerini bildirmek üzere iki aylık bir süreye sahiptir.

Bir davanın Mahkemenin huzuruna getirilebilmesi için Sicil Bölümüne başvuruda bulunulması gerekir. Sicil memuru başvuru sahibinin talep ve iddialarına yer vermek suretiyle Resmi Gazetede dava ile ilgili bir duyuruda bulunur. Aynı zamanda, söz konusu başvuru savunmasını bir aylık süre zarfında sunmasını teminen dava edilen tarafa da iletilir. Her dava için ayrılan bir ay süre zarfında başvuru sahibi bir cevap hazırlar, davalı da buna karşı bir cevap hazırlar. Bu dokümanların teslimine ilişkin olarak verilen süreye Başkan tarafından bir ek süre verilmediği sürece riayet edilmesi gerekmektedir.

Tüm dava türlerinde, davayı izlemekle mesul bir Raportörü ve savcı, sırayla Başkan ve Umumi savcı tarafından atanır.

Hazırlık araştırması ve oturumun raporu

Tüm yargı usullerinde, yazılı prosedür sona erdiğinde, taraflara bir aylık süre içinde cevap vermeleri için niçin bir oturumun yapılmasını istedikleri sorulur. Mahkeme, Yargıç Raportörünün raporunu okuduktan ve savcının görüşlerini dinledikten sonra, Mahkeme, hazırlık araştırmasına gerek olup olmadığı, ne tür bir dava yürütüleceği ve Başkan tarafından tarihi belirlenecek bir sözlü duruşmanın yapılıp yapılmayacağı hususlarında karara varmak durumundadır. Raportör ileri sürülen olayları, suçlamaları, tarafların ve müdahillerin argümanlarını rapor eder. Rapor duruşmanın lisanına göre açıklanır.

Açık Duruşma ve Savcının görüşü

Dava Yargıçlar Kurulu ve savcıdan önce açık duruşmada görüşülür. Yargıç ve savcı taraflara istedikleri soruları yöneltir. savcı, Adalet Divanından önce, yine açık duruşmada fikrini bildirir. Savcı davanın kanuni yönlerini detaylıca analiz eder ve tamamen bağımsız olarak ortadaki sorun için ne yapılması gerektiği konusundaki düşüncelerini Adalet Divanına bildirir. Böylece sözlü prosedür sona ermiş olur. Şayet dava ile ilgili olarak bir hukuk sorunu tespit edilmez ise, Mahkeme, savcıyı dinledikten sonra, herhangi bir görüş bildirmeksizin bir karara varır.

Yargı Kararları

Yargıç, Raportör tarafından hazırlanan taslak yargı kararını istişare eder. Mahkeme bünyesinde yer alan her Yargıç değişiklik önerebilir. Adalet Divanının kararı

oy çokluğuna göre alınır ve muhalif görüşlerle ilgili kayıtlar açıklanmaz. Kararlar duruşmada yer alan tüm yargıçlar tarafından imzalanır ve hüküm kısmı açık duruşmada açıklanır. Kararlar ve savcının görüşleri açıklandıkları gün Mahkemenin internet sitesinde yer alır. Çoğu davanın yargı kararları Avrupa Mahkeme Raporlarında yayınlanır.

c) Kıbrıs özelinde başvurulabilecek yargı yolları

AB hukuku halen oluşum halinde olan, uluslararası hukuk kapsamında mı yoksa iç hukuk kapsamında mı olduğu doktrinde tartışma konusu bir yapılanmadır. Tartışmalar çok geniş bir zeminde devam etmektedir.

Avrupa Birliği Konseyi'nin bir devleti tam üye olarak kabul etme kararı da tartışmalıdır. Bu karar devletlerarasında bir siyasi antlaşma mıdır ? yoksa uluslararası tüzel kişiliğe sahip bir yapılanmanın; AB'nin hukuki bir kararı mıdır ? Bu kararı bir eylem ve işlem gibi değerlendirmek mümkün müdür?

Kıbrıs özelinde bu tartışmalar önem kazanmaktadır. Prof. Dr. Ünal Tekinalp, AB Hukuku isimli eserinde (s. 234, Beta Yayınları) Avrupa Birliği Antlaşması'nın 46. Maddesi ve 49. Maddesi çerçevesinde Birliğe üye alınmasında ATAD'ın yetkiye haiz olduğunu ifade etmiştir.

ATAD içtihatlarında bugüne kadar bir devletin üyeliğe kabulü kararıyla ilgili olarak açılmış bir davaya rastlamış değilim. Bu çerçevede örnek olarak alınacak ve yargı sürecinde yol haritasının çizimine yardımcı olacak ATAD içtihatları elimizde mevcut değildir. Lakin Kıbrıs Cumhuriyeti'nin üyeliğe kabul sürecindeki ciddi şekil ve esas eksiklikleri, ABA. 46. Ve 49 maddeleri ve Birlik hukukunun ilkeleri, ATAD nezdinde yargı yoluna başvurulması ihtiyacını ciddi şekilde hissettirmektedir.

--Kıbrıs Cumhuriyeti'nin üyeliğe kabulü kararının iptali için, iptal davası açılması yoluna evleviyetle başvurmak gerekirdi, fakat iptal davası açılması için karardan itibaren 2 aylık zamanaşımı süresi sözkonusu olduğundan, 1 Temmuz 2004 tarihinde zamanaşımına uğradığı düşünülen bu davayı açmak için gerekli şartların mevcut olmadığı düşünülmektedir.

Üyeliğe kabul kararıyla birlikte 1 temmuz 2004 tarihine kadar KKTC'nin ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin yada bu karardan doğrudan etkilenen özel/tüzel kişilerin başvurması halinde en azından mahkeme nezdinde yetkisizlik ve temsil tartışmalarına esastan girilmesi sağlanabilirdi.

Bugün için alternatif metodların ATAD nezdinde uygulanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Şöyleki;

I - Hareketsizlik davası yönünden,

AB tüzel kişiliği yada üye devleti olmasada özel ve tüzel kişilikler tarafından açılacak olan hareketsizlik davası için,

Avrupa Toplulukları Anlaşması'nın ihlali halinde ilgili organların hareketsiz kalması ve bundan etkilenen özel ve/veya tüzel kişiliklerin bulunması gerekir.

Somut durum bu davanın şartların taşımaktadır. (ATA 232.233.AAETA 148,AKÇTA 35. Maddeleri)

Avrupa Toplulukları antlaşmalarının yukarıda belirtildiği şekilde açık ihlali topluluk kurumları tarafından gerçekleştirilmiş ve Kıbrıs Rum kesimi üyeliğe kabul edilmiştir.

ATA. 232. Maddesi uyarınca bu durumdan etkilenen özel ve/veya tüzel kişiler öncelikle bu hukuk ihlali halinde hareketsiz kalan organın hareketsizliğini bırakmaya davet edilmesi, bu yönde talepte bulunulması gerekir. Bu taleple ilgili 232. Maddede şekil şartı getirilmemiştir.ancak ATAD tüzüğü'nün 19/2. maddesiyazılı başvuruda bulunulması şartını aramıştır. Somut olayda Avrupa Birliği Komisyonu'ndan bu yönde talepte bulunulabilir. Bu talepte ihlalin önlenmesi için Rum kesiminin üyeliğinin ASKIYA alınması da talep edilebilir.

Bu talebin ardından Komisyon üç türlü davranabilir ;

-Şikayetçiye yazılı cevap verip, bir önlem yada karar almasına gerek olmadığını belirtebilir. Bu durumda, şikayetçi hareketsizlik davası açamaz, Ancak şartların varlığı halinde iptal davası açabilir.

Bizimle birlikte hareket eden AB üyesi Estonya gibi ülkelerin işbirliği diplomatik etüd konusu olabilir.

--Talep edilenden farklı bir önlem alabilir. Örneğin üyeliğin askıya alınması için girişimde bulunmak yerine Avrupa Birliği Parlamentosu'ndan görüş isteyebilir. Bu durumda da hareketsizlik davası açılmaz. Bu durumda da iptal davası şartları varsa açılabilir.

ATA 230.5. maddedeki iptal davası için öngörülen süre, tasarrufun yayınlanmasını, tebliğin yada bunlar olmadığı takdirde davacının ona **ittila kesbettiği** günü izleyen iki ay içinde açılmalıdır.

Bu durumda, özel ve tüzel kişiler zararının kaynağını teşkil eden karara ittila olduğu tarihe göre başvuruda bulunabilecektir. **Bu karar üyeliğe kabul kararı da olabilir, AB komisyon ve diğer organlarının Kıbrıs'ı ilgilendiren onlarca yeni tarihli tebliği, tüzük değişikliği yönergesi de olabilir. Pratikte tüm bu kararlarla ilgili iptal başvuruları üyeliğe kabul kararının Mahkeme nezdinde esastan değerlendirilmesi sonucunu doğuracaktır.**

--Konsey hareketsiz kalır ve **iki ay içinde** herhangi bir cevap vermezse bu durumda şikayetçi özel/tüzel kişi “ ihlalin tesbiti” niteliğindeki hareketsizlik davasını açabilir. Bu durum, hareketsizlik davası özelinde en iyi olasılık olarak görülmektedir. Davacılık sıfatı açısından davanın reddi sözkonusu olmayacaktır.

Bu davada davacı sıfatını, Kıbrıs adasının tamamının üyeliğe kabul edilmesi nedeniyle, bundan doğrudan etkilenen zarar gören özel /tüzel kişilikler açabilecektir.

Davacı olabilme şartları :

Her gerçek yada tüzel kişi

- kendilerine yöneltilmiş bulunan yani muhatabının kendilerinin olduğu kararlar ile
- bir topluluk tüzüğü şeklinde çıkarılmış bulunan
- yada başkaları için alınmış bulunmalarına rağmen kendilerin doğrudan doğruya veya kişisel bir biçimde ilgilendiren kararlara karşı iptal davası açabilirler. (ATA. md.230)

Örneğin Federal Almanya vatandaşı Türk kökenli bir turizm firması sahibi, adanın kuzeyine tur düzenleyemediği için başvuruda bulunabilecektir.

KKTC'nin herhangi bir vatandaşı şengen vizesinden rum kesimindeki bir rum vatandaşı gibi yararlanmadığı için başvuruda bulunabilecektir.

Lefkoşe Ticaret Odası da üyeleri adına ticari kazanç yoksunluğuna uğradıkları savıyla başvurabileceklerdir.

Türkiye'de faaliyette bulunan AB üyesi herhangi bir devlete ait ithalat ihracat firması'nda AB menşeli mallarını kuzey Kıbrıs'taki limanlara doğrudan göndermediği ve zarara uğradığı için şikayetçi olabilecektir.

Olası böyle bir başvuruda Türk kökenli ve AB üyesi ülke (örneğin İngiltere) yurttaşının yada firmalarının da yeralması yararlı olacaktır.

Hareketsizlik davasının kabulü ve ihlalin ATAD tarafından tesbiti halinde, ATA. 233 gereği Konsey karar mahkeme kararı uyarınca gerekli olan önlemleri almakla yükümlü olur. Bu önlemler Kıbrıs için üyeliğin askıya alınması için girişimde bulunma gibi sonuçlar doğurabilir.

II - TOPLULUĞUN SÖZLEŞME DIŞI SORUMLULUKLARINDAN –HAKSIZ FİİLLERİNDEN – DOĞAN TAZMİNAT DAVASI

Yukardaki hareketsizlik ve iptal davaları seçeneklerinin dışında üzerinde kuvvetle durulması gereken diğer bir ATAD davası Topluluk organlarının ve hizmetlilerinin görevlerini yerine getirirken vermiş oldukları zararlardan dolayı açılan tazminat davalarıdır. (ATA. 235. AAETA 151,188/2)

Topluluk üyesi gerçek yada tüzel kişiler bu davayı açabilir. Yukarda bahsedilen Topluluk üyesi ülke yurttaşları yada şirketleri bu davayı ikame edebilirler.

Kıbrıs'ın tamamının üyeliği nedeniyle zarar gören firma yada özel şahıslar yada diğer tüzel kişilikler davacı olabilecektir.

Her ne kadar davanın açılması süreci zarara sebebiyet veren olayın gerçekleştiği tarihten itibaren 5 yıl olarak belirlenmişse de sürenin zararın somutlaşmasından itibaren başlayacağı yönündeki düzenleme, davanın açılmasını kolaylaştırmaktadır.

Kaldığı bu dava sadece üyeliğe kabul kararıyla ilgili değil, bu üyelik kararına bağlı yeni tarihli diğer gümrük rejimi, dolaşım ve ticari tasarruflarla ilgili olarak ta açılabilir.

SONUC

Türklerle Yunanların ilişkileri 18. yüzyıldan sonra, Türkler açısından dramatik bir seyir izlemiştir. Bu süreç ağırlıklı olarak Türklerin cephedeki başarıları, masadaki kayıplarıyla doludur. 1897 Osmanlı-Yunan savaşındaki mutlak Osmanlı zaferi, masada Girit'in kaybıyla sonuçlanmıştır.

1921-22 yıllarındaki bağımsızlık savaşında 9 Eylülde sonuçlanan mutlak Türk zaferi de, Dedeağaç istasyonunun Edirne sınırlarına katılması ve egedeki toprakların işgalden kurtarılmasının dışında, Balkan savaşları ve 1. Dünya Savaşında Yunanistan'ın ilhak ettiği topraklar açısından bir yarar sağlamamıştır. Ege adaları ve Batı Trakya açısından kaybımız kalıcı hale gelmiştir. On iki adanın 1948'de Yunanistan'a bırakılması da Yunan topraklarının Türkiye aleyhine genişlemesi siyasetinin bir başka örneği olmuştur. Yunanistan'ın batı destekli bu manevralarının son aşaması 15 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs'ta gerçekleştirilen Yunan cuntası destekli Sampson darbesinde görülmüştür. Türkiye'nin doğu akdenizden de çevrenmesi anlamına gelecek bu ilhak hareketi son anda, 453 asker ve 2000'in üzerinde Kıbrıslı Türk direnişinin hayatını kaybettiği bir mücadelenin ardından önlenmiştir.

Bu süreçte nadiren objektif bir dış dünyayla karşılaşabilen biz Türkler açısından uluslararası her platformda mücadele vermek özel bir önem taşımaktadır. Anılan nedenlerle tarafsızlığından endişe duyulmakla birlikte ATAD nezdinde girişimde bulunulması zorunlu bir hak arama yolu olarak görülmelidir. Bugüne değin ne Uluslararası Adalet Divanında ne de ATAD nezdinde konuyla ilgili teşebbüste bulunulmamış olması, Dış politikalarımız açısından düşündürücüdür.

KAYNAKÇA

- Michael Stephen, “The Cyprus Question”
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Tanıtma dairesi web sitesi
- Türkiye -AB Karma Parlamento Komisyonu’nun Haziran 2001 Kıbrıs Raporu
- Prof. Dr. Maurice H. Mendelson, 25 .07. 1997 tarih A/51/951-S/1997/585 sayılı BM kayıtlı Kıbrıs Raporu
- Harry Scott Gibbons, “The Genocide Files”
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ‘nin ilk Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş’ın görüşleri
www.rrdenktas.com/kktc-cb_web_sayfalari/press/news/turkce/index.html
- Evstathios Lagakos -Georgios Papulyas, “Time for rethinking on Cyprus”
- Prof. Dr. Ünal Tekinalp, AB Hukuku, Beta yayınları
- Hakan Taşdemir, Avrupa Birliği Hukuku Ders Notları
- Prof. Dr. S. Rıdvan Karluk, **Avrupa Birliği ve Türkiye** Beta yayınları
- Law Europa, <http://www.laweuropa.com>
- Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, <http://curia.europa.eu/>